

INHOUD

ACHTERGRONDEN VAN DE OORLOG	8	Opmars van de Centralen, mei-september 1915	47
De wereld in 1914	12	Bolimov: de eerste inzet van gas	49
De Frans-Duitse oorlog, 1870-1871	14	Het oostelijk front, eind 1915	49
Russisch-Japanse oorlog, 1905	14	Het Meer van Narach	50
Oostenrijk-Hongarije, circa 1900	15	Het Broesilov-offensief	51
De Balkan, Kreta en Cyprus, 1878-1913	16	De Roemeense invasie van Transsylvanië	52
Bulgarije, 1878-1915	17	De Duitse invasie van Roemenië	53
De Balkan: etnische groeperingen, 1914	18	Het oostelijk front, december 1916-maart 1917	54
Europese allianties en oorlogsplannen, juli 1914	19	De Russische Revolutie, 1917	55
De militaire verhoudingen in Europa, 1914	20	Het Kerenski-offensief	56
Het oostelijk front, juli 1914	21	Duitse operaties in het Oostzeegebied	57
		De Vrede van Brest-Litovsk	58
		De nieuwe staten van Oost-Europa	59
DE BALKAN	22	HET WESTELIJK FRONT	60
Eerste invasie van Servië, augustus 1914	26	Het Schlieffen-plan	64
Tweede invasie van Servië, november-december 1914	27	Plan XVII	65
Servisch tegenoffensief	28	De verovering van België	66
Invasie van Servië, oktober-november 1915	29	De Slag der Grenzen	67
Servische exodus, 1916	30	De Slag bij Mons	68
De Balkan, 1916	31	De Slag aan de Marne	69
Het Macedonische front, april-mei 1917	32	De Slag aan de Aisne	70
Britse aanvallen bij het Doiranmeer, april-mei 1917	33	De Race naar de Zee	70
De Balkan, september-november 1918	34	IJzer en Ieper	71
		De Slag bij Armentières	72
		De Eerste Slag in de Champagne	72
		Het westelijk front, oktober-december 1914	73
		Neuve Chapelle	74
		De Slag om St. Mihiel	74
		De Tweede Slag bij Ieper	75
		Festubert en Aubers Ridge	76
		De Tweede Slag in de Champagne	77
		De Slag bij Loos	78
		De Slag om Artois	79
HET OOSTELIJK FRONT	36		
Het oostelijk front, augustus 1914	40		
Tannenberg	41		
De Mazurische Meren	42		
De Galicische campagne	43		
Przemyśl	44		
Łódź	44		
Het oostelijk front, eind 1914	45		
Winterslag in Mazurië, februari 1915	46		

© 2025 Rebo Productions b.v., Noordwijkerhout, www.rebo-productions.com

Copyright © 2021 Amber Books Ltd
Oorspronkelijke titel: *World War I: Illustrated Atlas*

Tekst: Sarah Uttridge
Vormgeving: Brian Rust
Kaarten: Malcolm Swanson
Vertaling: Ed van Eeden
Redactie Nederlandstalige editie: Kantoor Verschoor Boekmakers / Jaap Verschoor
Opmaak: AMOS TYPO, s. r. o.

ISBN 978-90-366-4948-3

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

FOTOVERANTWOORDING:
Airsealand.Photos: 62 rechtsboven, 63 linksboven & rechtsboven, 148 linksboven & rechtsboven, 149 linksboven
Alamy: 10 onder & 39 rechtsboven (Süddeutsche Zeitung Photo), 39 onder (Shawshots), 62 onder (Süddeutsche Zeitung Photo), 106 (Pictorial Press), 108 linksboven (Chronicle), 109 rechtsboven (Pictorial Press), 109 onder (Everett Collection), 149 onder (Chronicle)
Amber Books/Art-Tech: 60, 63 onder, 146
Getty Images: 8 (Bettmann), 10 linksboven (Photo12/Universal Images Group), 10 rechtsboven (De Agostini), 11 linksboven (Photo12/Universal Images Group), 11 onder (Bob Thomas/Popperfoto), 24 linksboven (Photo12/Universal Images Group), 38 linksboven (De Agostini), 38 rechtsboven (Mirrorpix), 38 onder (Mondadori), 39 linksboven (Photo12/Universal Images Group), 62 linksboven (Arterra/Universal Images Group), 108 rechtsboven (Hulton Archive), 108 onder (Historica Graphica Collection/Heritage Images), 149 rechtsboven (Underwood Archives), 174 (Bettmann), 176 linksboven (Keystone-France/Gamma-Keystone), 176 onder (Hulton-Deutsch Collection/Corbis), 177 linksboven (Historica Graphica Collection/Heritage Images), 177 rechtsboven (adoc-photos), 177 onder (Universal History Archive/Universal Images Group)
Library of Congress: 11 rechtsboven, 22, 24 rechtsboven & onder, 25 boven & onder, 109 linksboven
STAVKA: 36
U.S. Department of Defense: 148 onder, 176 rechtsboven

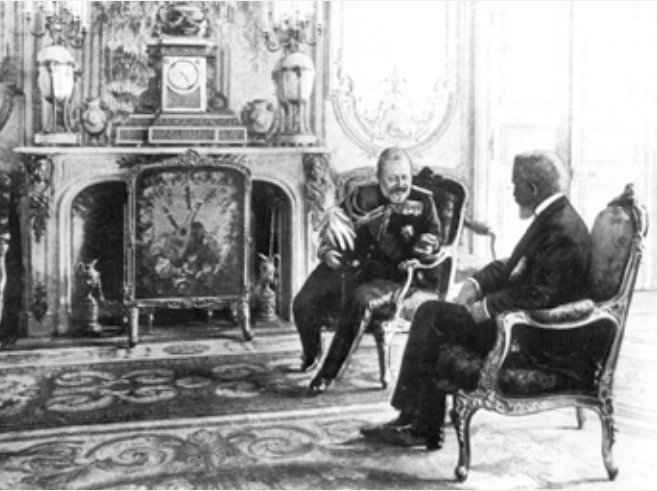
Het westelijk front, 1915-1916	80	De Russische verovering van Trabzon	118	Een typisch konvooischema	158	NASLEEP	174
Verdun: Fort Douaumont	81	Het Mesopotamische front, 1915-1918	119	Door U-boten tot zinken gebrachte schepen	159	De Centralen op de rand van de afgrond	178
De Slag om Verdun	82	De verovering van Al-Qurnah	120	Verliezen aan U-boten	160	De wapenstilstand, november 1918	179
Verdun: het Franse tegenoffensief	83	Eerste Slag om Al-Koet	120	Onderzeeërs, voor- en nadelen	161	De wapenstilstandsvoorwaarden	180
De Slag aan de Somme, dag 1	84	De Slag bij Ctesiphon	121	Geallieerde blokkades van Duitsland, eind 1914	162	Ontbinding van het Oostenrijks-Hongaarse Rijk	181
De Slag aan de Somme, juli-september 1916	85	Britse terugtocht naar Al-Koet	122	Britse duikboten in de Oostzee	163	Europese verdragen, 1919-1920	182
De Slag om het Delvillebos	86	Sinaï en Palestina, 1916-1917	123	De Middellandse Zee	164	Polen en Tsjechoslowakije, 1919-1921	183
Heuvelrug bij Pozières	86	De Arabische opstand, 1916-1917	124	Vliegtuigen aan het westelijk front, 1916-1917	166	Sykes-Picotverdrag	184
Flers-Courcelette	87	Palestina, 1917-1918	125	De eerste luchtaanvallen, 1915	167	Het mandaatsysteem	185
De Slag aan de Somme, september-november 1916	88	Gaza en Beër Sjeva	126	De grootste aanval met luchtschepen	168	Bijdragen vanuit de koloniën aan de oorlog	186
Tanks bij de Somme	89	De verovering van Jeruzalem	127	Bommen op Parijs	169	Overzicht manschappen, 1914-1918	188
Ancre Heights	89	Centraal- en Noord-Mesopotamië, 1917-1918	128	Bommen op Engeland	170	Militaire slachtoffers en burgerdoden	189
De Hindenburglinie	90	Het eind van het Ottomaanse Rijk	129	De luchtverdediging van Groot-Brittannië	171		
Het Nivelles-offensief	91	Italië en het Italiaanse rijk	130	Vliegtuigen aan het westelijk front, 1918	172	Register	190
Vimy Ridge	92	Het Italiaanse front, mei-augustus 1915	131	Britse strategische bombardementen, 1918	173		
Arras en Vimy	93	De Isonzo-slagen, 1915-1917	132				
De Slag om Mesen	94	De Isonzo-slagen, juni 1915-maart 1916	133				
Passendale	95	Het Trentino-offensief, mei-juni 1916	134				
De Slag om Cambrai	96	De Isonzo-slagen, maart 1916-september 1917	135				
Het Duitse Lenteoffensief	97	Het Trentino-offensief, juni 1917	136				
Lenteoffensief: Operatie Michael	98	Caporetto, 24 oktober-1 november 1917	137				
Andere Duitse lenteoffensieven	99	Caporetto, 1-12 november 1917	138				
Frans-Amerikaanse tegenaanvallen	100	Het Piave-offensief, juni-juli 1918	139				
Zwarte dag voor het Duitse Leger	101	Afrika, circa 1914	140				
St. Mihiel, 1918	102	Oost-Afrika	141				
Het Maas/Argonne-offensief	103	De Paasopstand	142				
Uiteindelijke opmars van de geallieerden	104	Amerikaanse soldaten per staat	143				
Het westelijk front, 1918	105	Midden- en Zuid-Amerika	144				
		De Mexicaanse revolutie	145				
DE OORLOG WERELDWIJD	106						
Het Ottomaanse Rijk, november 1914	110	OORLOG OP ZEE EN IN DE LUCHT	146				
Het Kaukasusfront, november 1914	111	Oorlogsvloten en belangrijke marinebases					
Het Mesopotamische front, eind 1914	112	wereldwijd	150				
Ottomaanse aanval op het Suezkanaal	113	Reis van de <i>Emden</i>	152				
Britse marine-aanval op de Dardanellen	114	Het Duitse Stille Oceaaneskader	153				
De Gallipoli-campagne	115	Slagen op de Noordzee	154				
Kaap Helles	116	De Slag bij Jutland	156				
De Suvla-baai en de Anzac-kreek	117	De U-bootcampagne	157				

Overzicht van symbolen op de kaarten		
XXXXX Legergroep	XX Divisie	X Brigade
XXXX Leger	Cavalerie / bereden troepen	III Regiment
XXX Korps	Pantserenheid	II Compagnie
II Artillerie	II Communicatie	Marine
II Genie		Terr. Territorial Forces (Britse vrijwilligers)

Historici zullen het er waarschijnlijk nooit over eens worden waardoor de Eerste Wereldoorlog in de zomer van 1914 nou eigenlijk uitbrak. Sommigen geven de schuld aan een overdreven agressieve reactie door Duitse en Oostenrijks-Hongaarse staatslieden op de relatief kleine Balkancrisis. Anderen beweren dat de be-

trekkelijk recente eenwording van Duitsland en de heropleving van Rusland na de revolutie van 1905 het geopolitieke evenwicht op het continent verstoorden. Weer anderen stellen dat de oorlog het resultaat was van elementaire misvattingen en slechte besluitvorming door belangrijke leiders in heel Europa.

Maar alle waarnemers zijn het erover eens dat de oorlog de wereld van 1914 totaal vernietigd heeft en enorme veranderingen heeft teweeggebracht – waarvan we sommige gevolgen vandaag de dag nog steeds merken. Omdat de strijdende partijen grote rijken waren, had de oorlog invloed op de hele wereld, zelfs op landen die neutraal bleven.

‘Entente Cordiale’
De Britse koning Edward VII en de Franse president Emile Loubet sloten in 1903 de ‘Entente Cordiale’ tussen hun landen. De Entente maakte een einde aan langdurige grieven en herstelde de politieke verhoudingen in Europa.

Frans-Duitse oorlog
De Frans-Duitse oorlog van 1870-1871 maakte van Duitsland een dominante macht in het hart van Europa. Groot-Brittannië, Frankrijk en Rusland probeerden dit evenwicht te herstellen door gezamenlijke veiligheidsovereenkomsten te sluiten.

De moordenaars van Sarajevo voor de rechtbank, 1914
Gavrilo Princip (voorste rij, midden) en medeplechtigen tijdens hun proces in een rechtbank in Sarajevo. Tegen de tijd dat hij in oktober werd veroordeeld, ging de oorlog inmiddels over veel meer dan de redenen waarom hij aartshertog Franz Ferdinand had vermoord.

Vrijwilligers melden zich aan
In juli 1914 paraderen deze vrijwilligers door de straten van Parijs. Leiders uit alle landen kenmerkten hun eigen acties als in wezen defensief. In de eerste paar maanden waren de meeste van hun onderdanen en burgers het daarmee eens.

Keizer Wilhelm II
Hoewel hij niet het monster was zoals hij soms werd afgeschilderd, ontbrak het keizer Wilhelm II beslist aan een duidelijk begrip van de militaire en politieke situatie in 1914. Zijn roekeloosheid droeg bij aan het uitbreken van de oorlog.

Britse Territorials trekken ten strijde
Anders dan de legers op het vasteland, was het Britse leger afhankelijk van een kleine groep beroepssoldaten. Deze kern werden aangevuld met vrijwilligers, de *Territorials*, zoals deze mannen die gehoor gaven aan de oproep tot mobilisatie in de eerste weken van het conflict – hier op 5 augustus in Croydon, Surrey.

De wereld in 1914

Afgezien van gebieden als de Balkan was de wereldkaart in de jaren die voorafgingen aan de Eerste Wereldoorlog redelijk stabiel. De meeste geschillen tussen de grote mogendheden waren opgelost met verdragen. Niet Europa, maar Oost-Azië werd als de minst stabiele regio gezien.

In modern jargon was de wereld van 1914 volledig geglobaliseerd. Er was een betrekkelijk vrije uitwisseling van goederen en mensen, verbonden door de communicatie- en transporttechnologie die zich had ontwikkeld tijdens de industriële revolutie. Spanningen die wereldwijd natuurlijk wel bestonden hadden geen invloed op de kernbelangen van de grote Europese mogendheden. Daarom vonden zij compromissen waar het ging om brandhaarden, zoals Marokko en het deel van Afrika ten zuiden van de Sahara. In 1898 kwamen de Britten en de Fransen in conflict over de oase van Fashoda in het hedendaagse Soedan. Op eenzelfde manier wedijverden de Fransen en de Duitsers om de toegang tot de grondstoffen van Marokko. Maar deze crises werden vreedzaam opgelost, omdat de grote mogendheden ze een militair conflict niet waard vonden.

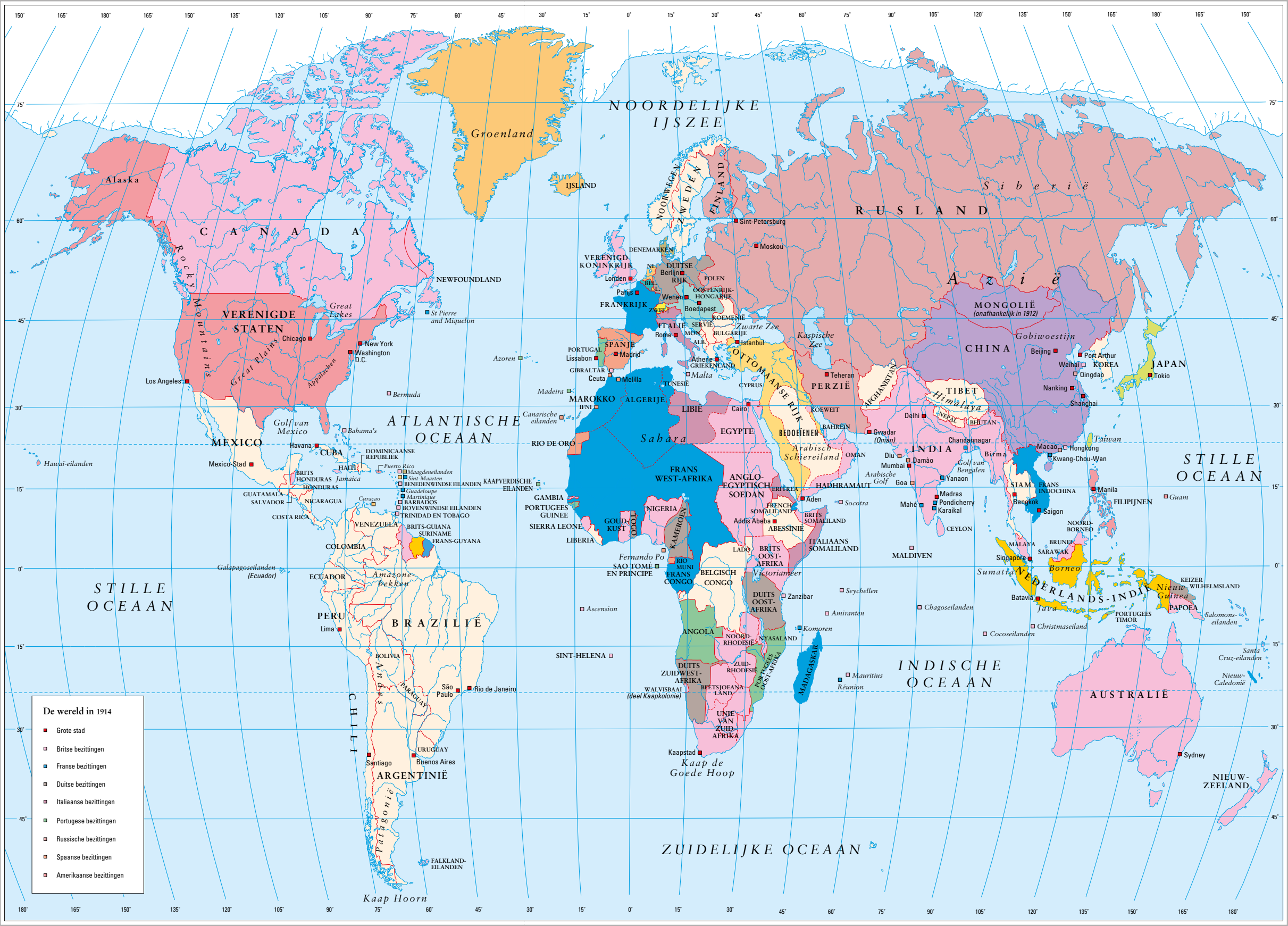
Ook waren tijdens de Conferentie van Berlijn in 1878 de koloniale grenzen binnen Afrika vastgesteld. Deze nieuwe grenzen lieten een erfenis van problemen na voor de betrokken Afrikanen, maar losten wel het probleem op van de rivaliteit tussen de grote koloniale rijken. De Europese imperialisten waren met het oog op handel en veiligheid namelijk gebaat bij evenwicht in hun Afrikaanse koloniën.

In Azië baarde de groei van Japan en de achteruitgang van China veel tijdgenoten zorgen. Sinds Japan zich in de jaren 1860 opengesteld had naar het Westen, was het land machtig geworden door selectief Europese modellen na te bootsen. Maar China had in 1911 een revolutie ondergaan, die het land ongeorganiseerd en zonder sterk leiderschap had achtergelaten. En China was nauwelijks geïndustrialiseerd.

In 1894-1895 bewees Japan de superioriteit van het eigen systeem door China te verslaan in de Eerste Chinees-Japanse Oorlog. Slechts tien jaar later versloegen de Japanners ook Rusland en werden ze de dominante macht in het westelijke deel van de Stille Oceaan. De Britten sloten een maritieme alliantie met Japan, in de hoop de Japanse macht aan hun belangen te koppelen en daarmee de Britse koloniën in de regio te beschermen tegen de Japanse hebzucht.

De VS leek redelijk tevreden nadat het de Filipijnen had overgenomen van Spanje en zich in het Caribisch gebied als de meest invloedrijke macht kon presenteren. De Amerikanen ondersteunden daarom de status quo maar al te graag en droegen bij aan de veiligheid van wereldwijde handelsnetwerken. Ze stuurden in 1900 ook troepen naar China, in het kader van de internationale poging om de antiwesterse Bokseropstand neer te slaan.

Mocht er een grote oorlog komen, dan bracht het mondiale imperialistische systeem zowel voordelen als kwetsbaarheden met zich mee. Frankrijk en Groot-Brittannië konden steunen op de mankracht en de grondstoffen van hun wereldwijde rijken, maar moesten tegelijkertijd strijdkrachten inzetten om de zeeroutes te beveiligen waarvan ze afhankelijk waren.

De Frans-Duitse oorlog 1870-1871

De recente oorlogen die in Europa waren uitgevochten brachten grote veranderingen, maar waren kort en beperkt. Dit wekte bij sommigen het optimisme dat toekomstige oorlogen een vergelijkbaar verloop zouden hebben. Vandaag de dag zijn historici het er niet over eens hoe deze conflicten de Eerste Wereldoorlog hebben beïnvloed.

In 1870 verklaarde Frankrijk de oorlog aan Pruisen vanwege een kleine diplomatieke crisis. Deze oorlog staat bekend als de Frans-Pruisische of Frans-Duitse oorlog. Pruisen won de oorlog niet alleen, maar gebruikte die ook om de Duitse staten onder Pruisisch leiderschap te verenigen. Hierdoor kwam er een nieuw, machtig land op de kaart. Duitsland legde Frankrijk een schadevergoeding op en dwong het land om de Duitse oorlogskosten te betalen. Ook namen de Duitsers twee Franse regio's in: Elzas en Lotaringen. Om het nog erger te maken organiseerden de Duitsers de eerste kroningsceremonie voor hun nieuwe keizer in Versailles, het historische paleis van de Franse koningen.

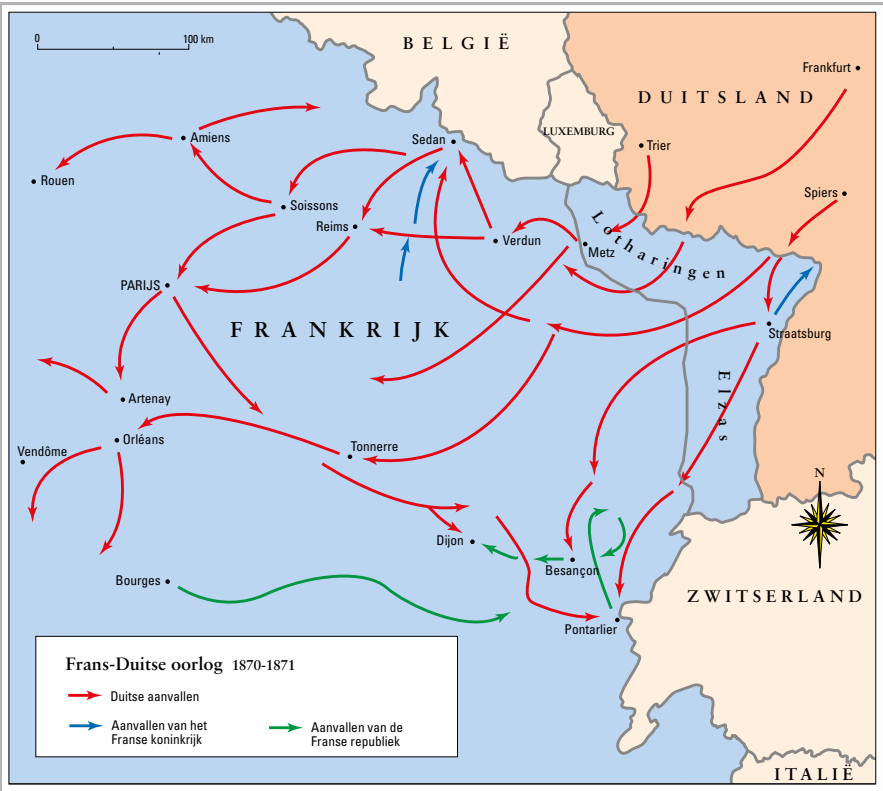
Hoewel dit verlies de Fransen diep raakte, was het in 1914 geen reden meer om een wraakoorlog te beginnen. Frankrijks bondgenoten wilden geen offensieve veroveringsoorlog steunen. Ondanks de aanhoudende kritiek van nationalistten op de republiek vanwege het verlies van de twee gebieden, pleitte vóór 1914 vrijwel niemand in Frankrijk voor oorlog als oplossing.

Toch bracht de wording van de Duitse staat enige instabiliteit in Europa. Het soms agressieve gedrag van Wilhelm II hielp daarbij ook niet mee, al bleek hij wel een gematigde kracht tijdens de diplomatieke crises in Marokko. Hij benadrukte vaak geen plannen te hebben om de Europese vrede te verstoren.

Zijn neef, tsaar Nicolaas II van Rusland, deed vergelijkbare uitspraken. Na de vernedering door Japan in de Russisch-Japanse oorlog van 1904-1905 oefende Rusland noodgedwongen minder invloed uit in Azië. Daardoor besteedde Rusland meer aandacht aan Europa, vooral aan de Balkan. De Russische alliantie met Frankrijk was bedoeld om Duitsland af te schrikken en om meer invloed te kunnen uitoefenen in Zuidoost-Europa. De alliantie gaf Rusland ook toegang tot Franse financiering en industriële middelen om de eigen transportinfrastructuur uit te breiden en nieuwe wapens te kopen.

Nicolaas wist dat Rusland tijd nodig had om te herstellen van de oorlog met Japan en om kritieke binnenlandse hervormingen door te voeren. Daarom probeerden hij en zijn regering een zorgvuldige balans te vinden in de Balkan, door steun te beloven aan de orthodoxe christenen in de regio, maar hen te ontmoedigen iets te ondernemen dat de vrede in Europa zou kunnen verstoren.

Hoewel deze oorlogen belangrijke historische gebeurtenissen waren, leidden ze niet tot de Eerste Wereldoorlog. Tegen 1914 waren de Frans-Duitse relaties zelfs beter dan in de voorgaande decennia. Rusland had nog enkele jaren van herstel nodig en moest zichzelf opbouwen.

lang van. Maar de moord in Sarajevo op aartshertog Franz Ferdinand en zijn vrouw op 28 juni 1914 gaf hem een nieuwe aanleiding om op te roepen tot een oorlog tegen de Serviërs, die hij – en vele anderen – verantwoordelijk achtten voor de aanslag.

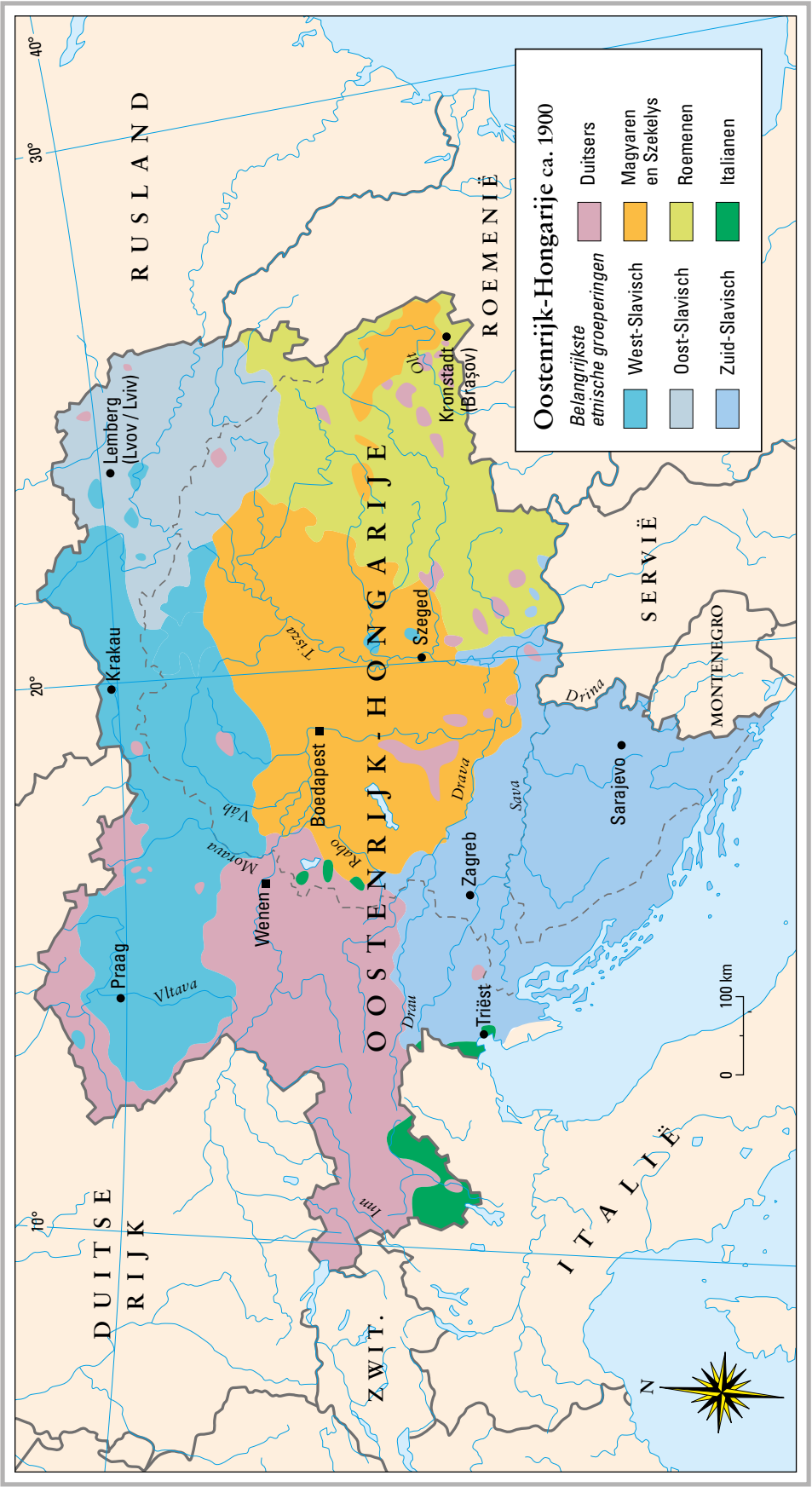
Zonder te weten wat hij kon verwachten, verdeelde Conrad zijn leger in drie groepen. Een groep zou naar het zuiden trekken om ten strijde te trekken tegen Servië, een tweede moest de noordelijke Karpatenpassen bewaken tegen de Russen, en een derde werd in reserve gehouden. Het plan liep al snel fout. Aan het begin van de oorlog stuurde Conrad zijn reserves naar het zuiden, tegen Servië, om vervolgens te ontdekken dat Duitsland het grootste deel van zijn leger naar het westen had gestuurd, om tegen Frankrijk op te trekken. Daardoor waren noch het Duitse, noch het Oostenrijks-Hongaarse leger voorbereid op een oorlog in het oosten, tegen de Russen.

De relatie tussen Oostenrijk-Hongarije en Duitsland verslechterde vlak voor de oorlog. In 1913 kwam er een groot spionageschandaal aan het licht, onder meer omdat een hoge Oostenrijks-Hongaarse inlichtingsofficier militaire geheimen aan Rusland bleek te verkopen. De man, kolonel Alfred Redl, pleegde zelfmoord om vergoeding te voorkomen. Na dit schandaal stopten de Duitsers met de gezamenlijke stafgesprekken. Ze hadden toch al weinig respect voor hun Oostenrijks-Hongaarse bondgenoten, die ze in de privé sfeer en soms zelfs openlijk kleineerden.

De stafchef van Oostenrijk-Hongarije, Franz Conrad von Hötzendorf, probeerde het leger te gebruiken als bindmiddel voor het uiteenvallende rijk. Hij had een diepe afkeer van Servië en pleitte voortdurend voor een preventieve oorlog om het land te vernietigen. De gematigde krachten binnen het rijk weerhielden hem daar jaren-

Oostenrijk-Hongarije circa 1900

Het Oostenrijks-Hongaarse Rijk kampte met grote uitdagingen. Er waren twee parlementen, een in Wenen en een in Boedapest, die bijna alle binnenlandse zaken regelden, maar niet het militaire en het diplomatieke beleid. Het rijk omvatte diverse etnische groeperingen, waarvan vele weinig loyaliteit toonden. Ondanks de vele problemen werd het rijk in 1914 nog steeds gezien als een grote macht, met een omvangrijk leger, een moderne wapenindustrie en een strategische ligging. Daarnaast bestond er een bondgenootschap met Duitsland, dat voor veiligheid moest zorgen.

De Balkan, Kreta en Cyprus 1878-1913

De Duitse kanselier Otto von Bismarck zei ooit dat 'een of andere verdomd stomme gebeurtenis op de Balkan' op een dag een grote oorlog zou veroorzaken. Van 1878 tot 1913 werd de regio geteisterd door oorlog en conflicten, mede omdat de invloed van het Ottomaanse Rijk in Europa afnam. Wisselende combinaties van kleine en grote machten strenden vervolgens om de machtsvacuüms op te vullen in een gebied dat toch al geplaagd werd door etnische en religieuze spanningen.

De belangrijkste conflicten in de regio waren de twee Balkanoorlogen van 1912 en 1913. In de eerste vormden Montenegro, Griekenland, Bulgarije en Servië de Balkanliga om de Ottomaanse troepen uit Europa te verdrijven. Ze slaagden erin de Ottomanen van het continent af te krijgen, op een kleine hoekje van Oost-Thracië na, rond de stad Adrianopel (Edirne). Servië kwam machtig en zelfverzekerd uit de Eerste Balkanoorlog, met een bijna verdubbeld grondgebied. In de Tweede Balkanoorlog ruzieden de overwinnaars over de overgebleven stukken van de landkaart. De meeste Balkanstaten verenigden zich tegen de meest agressieve staat, Bulgarije. Zelfs het Ottomaanse Rijk sloot zich aan bij deze alliantie, in de hoop iets van de verliezen terug te winnen.

Als gevolg van de Balkanoorlogen werd Servië een belangrijke speler in de Balkan, wat Oostenrijks-Hongarije angst inboezemde: het vreesde dat Servische nationalisten de anti-Oostenrijks-Hongaarse sentimenten onder de vele Slavische groeperingen binnen het rijk zouden aanwakkeren. Bulgarije en Roemenië waren niet tevreden met hun deel van de buit. Roemenië aasde op de regio Transsylvanië in Hongarije, een gebied waar veel etnische Roemenen woonden. De rol van 'de zieke man van Europa', het Ottomaanse Rijk, leek uitgespeeld. Toch zouden latere gebeurtenissen aantonen dat het Westen de krachten onderschatte waarover de Ottomanen nog altijd beschikten.

Bulgarije, 1878-1915

Bulgarije kwam als een grote overwinnaar uit de Eerste Balkanoorlog, maar dit succes leidde ertoe dat voormalige bondgenoten zich in de Tweede Balkanoorlog tegen het land keerden.

Omdat Bulgarije geen hulp had ontvangen van Rusland of van de westerse bondgenoten, wendde het land zich in de maanden tussen de Balkanoorlogen en het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog tot Duitsland voor hulp. Zo hoopten de Bulgaren de verloren gebieden in Macedonië

en Thracië – die naar Servië en Griekenland waren
gegaan – te heroveren. Ze wilden ook hun territorium
aan de Zwarte Zee kust terug, dat nu Roemeens
was. Daarom lieten ze territoriale claims tegen het
Ottomaanse Rijk varen, om zo betere relaties met
Duitsland en Oostenrijk-Hongarije te krijgen.

